

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Fotografija: Arhiv ZGS, projekt LIFE Lynx

OKOLJSKO POROČILO ZA 15 DOLGOROČNIH LOVSKO UPRAVLJAVSKIH NAČRTOV ZA OBDOBJE 2021–2030

FAZA: UGOTOVITVE PO JAVNI RAZGRNITVI

LJUBLJANA, 24. 11. 2022

Nosilec: Zavod za gozdove Slovenije
Večna pot 2
1000 Ljubljana

Odgovorni predstavnik: Gregor Danev; direktorj

Strokovna pomoč: Zavita, svetovanje, d.o.o.
Tominškova 40
1000 Ljubljana

Odgovorni nosilec naloge: Miha Marenče, univ. dipl. inž. gozd.

Vodja projekta: dr. Matija Stergar

Odgovorni za pripravo vrednotenja: Matjaž Harmel, univ. dipl. inž. gozd.

Vodja priprave vrednotenja okoljskega poročila: Aleksandra Krajnc, univ. dipl. geog.

Vodja priprave dodatka: Sašo Weltdt, univ. dipl. biol.

Ključni strokovnjaki:

Matjaž Harmel, univ. dipl. inž. gozd.

Aleksandra Krajnc, univ. dipl. geog.

Sašo Weltdt, univ. dipl. biol.

Samo Škrjanec, univ. dipl. inž. gozd.

Eva Harmel, mag. inž. kraj. arh.

Sabina Cepuš, univ. dipl. ekol.

Klemen Strmšnik, univ. dipl. geog.

Matevž Premelč, univ. dipl. geog.

Jerneja Harmel, MSc okolj. znan., R Avstrija

dr. Matija Stergar, univ. dipl. inž. gozd.

Matej Bartol, mag. inž. gozd.

Aleš Pičulin, mag. inž. gozd.

Projekt: Okoljsko poročilo za 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030

Številka pogodbe: P08/2021 (56/2021)

Številka projekta: 260/2021

Ključne besede: okoljsko poročilo | lovsko upravljavski načrt | stanje okolja | okoljski cilji | okoljski kazalci

Datum: 15. 11. 2022

KAZALO

1	Uvod	4
2	Dopolnitev okoljskega poročila	4
3	Ugotovitve o upoštevanju omilitvenih ukrepov v dolgoročne lovsko upravljavske načrte za obdobje 2021–2030	22
4	preveritev sklepne ocene	25
5	Zaključek.....	26

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Pregled pripomb in komentarjev iz javne razgrnitve	5
Preglednica 2: Pregled upoštevanih omilitvenih ukrepov	22
Preglednica 3: Pregled upoštevanih priporočil.....	23

1 UVOD

Namen tega dokumenta je:

- odgovoriti na pobude iz javne razgrnitve ter dopolniti okoljsko poročilo za 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030 s sprejetimi komentarji,
- podati ugotovitve, kako so bili omilitveni ukrepi in priporočila, ki so bili podani v okoljskem poročilu, upoštevani pri dopolnitvah vseh dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2023
- preveriti ali so spremembe LUN, ki so nastale po javni razgrnitvi vplivale na oceno podano v okoljskem poročilu.

2 DOPOLNITEV OKOLJSKEGA POROČILA

V času javne razgrnitve je bile podane na okoljsko poročilo podanih 37 pripomb. Te so prikazane v spodnji tabeli skupaj z odločitvijo o upoštevanju in odgovori na komentarje v primerih ko pripombe nismo upoštevali.

Preglednica 1: Pregled pripomb in komentarjev iz javne razgrnitve

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
1	Okoljsko poročilo z uvajanjem dodatnih omejitev pri biomeliorativnih delih na traviških presega pooblastila - te zadeve so urejene prek ukrepov kmetijske politike.	SE NE UPOŠTEVA	Naloga celovite presoje vplivov na okolje je, da prepreči bistvene negativne vplive izvedbe načrtov na posamezne okoljske vidike. Skozi vsebinjenje je bila kot pomemben okoljski vidik prepoznana tudi narava, kar se odraža v okoljskem cilju Ohranjena narava. Del naravnih danosti so tudi življenjska okolja (poimenovana kot habitatni tipi), katerih pojavljanje je pogojeno z odsotnostjo gnojenja. V primeru, da bi s planom načrtovali posege, konkretno gnojenje, na takšnih površinah bi načrtovali uničenje habitatnih tipov, ki so varovani kot del omrežja Nature 2000. Kar je protizakonito. Zato LUN LUO omejuje gnojenje, a ne na vseh površinah, samo na tistih, ki to zahtevajo. Usklajevanje s skupno kmetijsko politiko pa bi moralo omogočiti, da se za tak, ekstenziven, način gospodarjenja pridobijo ustrezna finančna sredstva.
2	Pripomba na poglavje 7.2 »Pižmovka, nutrija« okoljskega poročila za LUN, kjer je navedeno, »da se prepove lov s pastmi na območjih pojavljanja bobra in vidre«. Veternik navaja, da so pasti za pižmovko premajhne, da bi se bober ujel, zato lahko omilitveni ukrep zbrisemo.	SE UPOŠTEVA	Omilitveni ukrep bomo ustrezno spremenili: Na območjih pojavljanja bobra in vidre je za lov nutrije in pižmovke prepovedano uporabljati neselektivne pasti, v katere bi se lahko ujel tudi bober ali vidra.
3	Tako kot okoljsko poročilo tudi mi opozarjamo, da osnutek načrta za XI. Triglavsko lovsko upravljavsko območje (razen v eni točki) ne vsebuje problematike negativnih okoljskih vplivov na divjad (stran 13 ter stran 6 dodatka), zato naj se v tem delu načrt dopolni.	SE UPOŠTEVA	Zapisano je pripomba na načrt. V načrtu za Triglavsko LUO se pripomba upošteva.
4	Podpiramo usmeritev, da se v načrtu za XI. Triglavsko lovsko upravljavsko območje konkretno opredeli območje habitatov, ki so ključni za preživetje in razmnoževanje prostoživečih živali ter da se jih posledično ustrezno varuje (stran 47 poročila).	SE UPOŠTEVA	Zapisano je pripomba na načrt. V načrtu za Triglavsko LUO se pripomba upošteva.
5	Na koncu prosimo tudi za informacijo, ali je ministrstvo, pristojno za okolje že izdalo mnenje o ustreznosti okoljskega poročila iz prvega odstavka 34. člena Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo ter kakšna je vsebina tega mnenja.	SE UPOŠTEVA	Mnenje o ustreznosti je bilo podano, saj sicer ne bi bila mogoča javna razgrnitev LUN in okoljskega poročila. V mnenju piše, da okoljsko poročilo za 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
			obdobje 2021–2030 omogoča presojo vplivov njihove izvedbe na okolje in se lahko javno razgrne.
6	<p>Zavračamo vse omejitve izvajanja lova in izvajanja biomeliorativnih in biotehničnih del. Menimo, da so neutemeljene in da jih je potrebno črtati. Upravljavci lovišč smo od države dobili koncesijo za gospodarjenje z divjadjo, kar pomeni, za izvajanje lova divjadi, izvajanje biomeliorativnih in biotehničnih del in prevzeli odgovornost za plačevanje škod od divjadi. Lov in vsa dela v loviščih izvajamo, da s tem uravnavamo sicer zaradi človekovega vpliva porušena razmerja v naravi. Izvajanje lova in načrtovanih del je naša pravica in dolžnost in vse izvajamo v globokem prepričanju, da s to svojo aktivnostjo ne škodimo naravi. Nasprotno, z biotehničnimi in biomeliorativnimi deli poskušamo pogoje za divjad in druge vrste izboljševati in menimo, da smo pri tem uspešni. Biomeliorativna in biotehnična dela izvajamo za izboljševanje življenjskih razmer za živali in z namenom večjega uspeha pri lovu. Uspeh pri lovu pa je naša glavna naloga, s katero zagotavljamo vse to, kar so cilji upravljanja z divjadjo. Za neizvedbo načrtovanih količin odvzema divjadi smo upravljavci lahko podvrženi visokim kaznim. Omejitve izvajanja omenjenih del bi se lahko odrazile tudi pri okrnjeni možnosti izvajanja lova, česar pa si ne želimo, zato kot rečeno, vse omejitve zavračamo. Posledice omejitev izvajanja biotehničnih in biomeliorativnih del, ki jih vsebuje Okoljsko poročilo in so navedene kot omilitveni ukrepi so lahko zlasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • slabši uspeh pri lovu, kar se lahko odrazi kot posledično večji vpliv divjadi na okolje, • zaradi omejitev pri biotehniških in biomeliorativnih delih so bodo ta opustila in vzdrževane površine se bodo zarasle in s tem bo okrnjena njihova vloga v smislu povečevanja biodiverzitete in prehranskih zmožnosti okolja, 	SE NE UPOŠTEVA	<p>Prostorsko, časovno in tehnično neprimerna izvedba biomeliorativnih in biotehničnih del lahko vodi v poslabšanje stanja območij z naravovarstvenim statusom, kar je v nasprotju z zakonodajo. Zato so v okoljskem poročilu podani omilitveni ukrepi, s katerimi se preprečijo konflikti med izvedbo biomeliorativnih in biotehničnih del ter cilji varstva narave, preznani v naravovarstvenih smernicah. Omilitveni ukrepi se prenesejo v ustrezne dele načrtov. Omejitve ne veljajo za npr. celoten prostor Nature 2000 temveč so vezane na specifične habitatne tipe.</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<ul style="list-style-type: none"> • površine, primerne za kmetijsko obdelavo bodo iz površin z »lovskimi« ukrepi izpadle, prešle bodo v intenzivno kmetijsko pridelavo, • izpadli bodo učinki teh ukrepov in verjetno je, da se bodo prenesli na druga območja, posledice tega pa bodo zelo verjetno negativne v smislu pritiska divjadi na pomajevanje in podobno. 		
7	<p>V dokumentu se nahaja besedna zveza »trajnostno ohranjanje vitalnih populacij vseh avtohtonih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov«. Ni jasno, kako se lahko trajnostno ohranja neka prostoživeča živalska vrsta, če se na veliko pobijajo njeni pripadniki, torej živali. Z vsakim nasilnim dejanjem proti vrsti, npr. s posegom vanjo z lovom, torej z nasilnim dejanjem, ki ima za posledico nasilno oz. nenaravno smrt neke živali ali pa mogoče samo poškodbo živali z njenim velikim trpljenjem, se slabi sama vrsta. Nasilje nikoli ne more ohranjati neke živalske vrste, v bistvu jo vedno bolj slabi in tako uničuje. To je jasno marsikomu, na žalost pa ne velikemu delu stroke!</p>	SE NE UPOŠTEVA	<p>V procesu celovite presoje vplivov na okolje smo sledili definiciji trajnosti, ki izhaja iz drugega odstavka 3. člena Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr. in 44/22), ki določa, da: Trajnostno gospodarjenje z divjadjo obsega ohranjanje, lov divjadi, ukrepanje v življenjskem okolju divjadi, posege v populacije zaradi gospodarskih, veterinarsko-sanitarnih, zdravstvenih in drugih utemeljenih razlogov.</p>
8	<p>V dokumentu se pojavlja tudi besedna zveza »optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom«. Ali to pomeni, da bo lov trajal večno in da bo večno moril posamezne živali in uničeval vrste kot takšne? Kaj pomeni optimalno v tem kontekstu: ali mogoče to, da bo pomorjenih toliko živali, da bo zadovoljen morilski nagon lovcev in nekatere denarnice?</p>	SE NE UPOŠTEVA	<p>V procesu celovite presoje vplivov na okolje smo sledili definiciji trajnosti, ki izhaja iz drugega odstavka 3. člena Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr. in 44/22), ki določa, da: Trajnostno gospodarjenje z divjadjo obsega ohranjanje, lov divjadi, ukrepanje v življenjskem okolju divjadi, posege v populacije zaradi gospodarskih, veterinarsko-sanitarnih, zdravstvenih in drugih utemeljenih razlogov.</p>
9	<p>Dokument ločuje med domačerodnimi in tujerodnimi vrstami prostoživečih živali. Zakaj takšno razlikovanje, saj zakon o zaščiti živali takšnega razlikovanja ne pozna? In nekatere tujerodne živali se lahko v bistvu v celoti pomorijo, vsaj pižmovke, nutrije in rakunasti pes, kjer se predvideva neomejen pomor. To pa je v nasprotju z zakonom o ohranjanju narave (14. člen).</p>	SE NE UPOŠTEVA	<p>Razlikovanje med domorodnimi in tujerodnimi vrstami je opredeljeno v Zakonu o ohranjanju narave, na ravni EU pa v Uredbi Evropske unije o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst. Poleg 14. člena zakona o ohranjanju narave velja tudi 16. člen istega zakona, ki opredeljuje trajnostno gospodarjenje z rastlinskimi in živalskimi vrstami</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
10	Živali imajo po lizbonski pogodbi, po našem stvarnopravnem zakoniku in zakonu o zaščiti živali status čutečih bitij, po ustavi mučenje živali ni dovoljeno, po zakonu o zaščiti živali pa ima človek odgovornost za zaščito živali kot čutečih živih bitij, to je zaščito njihovega življenja, zdravja in dobrobiti. Lov pomeni umor čutečega živega bitja in to stori oseba, ki ima po zakonu odgovornost za zaščito življenja prostoživeče živali. Ali je to etično-moralno dejanje? Znano je, da je morala del pravnega sistema! Ali je uboj oz. umor prostoživeče živali v okviru lova etično-moralno dejanje?	SE NE UPOŠTEVA	Lov na divjad je opredeljen v zakonu o divjadi in lovstvu. Zakon določa pogoje in načine odvzema osebkov iz populacij.
11	»LUN LUO 2021–2030 z načrtovanjem višine odvzema oz. odstrela divjadi vplivajo na uravnavanje številčnosti in ohranjanje ugodnega zdravstvenega stanja populacij divjadi«, piše v dokumentu. S pobijanjem čutečih živih bitij v gozdovih in na poljih se ne more ohranjati ugodno zdravstveno stanje teh živali, to se lahko stori samo na tri načine: s prenehanjem uničevanja in zastrupljanja narave ter lova in veterinarsko pomočjo živalim, ki so bolne. Lovski pritisk na živali deluje zelo slabo, saj so zaradi tega pod stresom in je tako večja možnost za bolezn. Lov je torej direktni nasprotnik zdravja prostoživečih živali.	SE NE UPOŠTEVA	Lov se izvaja skladno z določili zakona o divjadi in lovstvu.
12	»LUN LUO 2021–2030 ... s prostorsko usmerjenim odstrelom divjadi pa lahko vpliva tudi na zmanjšanje števila trkov vozil z divjadjo (vpliv na zdravje ljudi),« še piše v dokumentu. Gre za čudno logiko: ubijaš čuteča živa bitja, da bi zmanjšal število trkov z živalmi. Ali ne obstajajo drugi načini preprečevanja trkov prostoživečih živali z vozili? Ubiti nedolžno žival za to, da ne bi prišlo do njenega trka z vozilom, do katerega sploh ni rečeno, da bo prišlo, je čudno in absurdno.	SE NE UPOŠTEVA	Usmerjanje odstrela je eden od ključnih ukrepov za zmanjševanje škod, ki jih povzroča divjad. Prav tako je tak ukrep uspešen pri zmanjševanju trkov divjadi z vozili. Za odvratanje trkov se uporabljajo tudi tehnična sredstva. Ta imajo žal omejen čas uspešnega delovanja saj se živali nanje privadijo. Uporabljajo pa se tudi sredstva, s katerimi vplivamo na navade voznikov.
13	V dokumentu piše tudi: »Uravnavanje številčnosti divjadi je pomembno za zagotavljanje naravnega pomlajevanja avtohtonih drevesnih vrst, za omejevanje poškodovanosti gozdnega mladja (vpliv na stanje gozdov) ...« V zvezi s tem bi bilo mogoče reči, da so	SE NE UPOŠTEVA	Divjad je eden od ključnih faktorjev, ki uravnavajo naravno pomlajevanje in vplivajo na vrstno sestavo in drevesnih vrst v gozdovih. V Sloveniji so trenutno razmere takšne, da je zaradi vpliva divjadi pomlajevanje gozdov v nekaterih območjih ogroženo, še

Okoljsko poročilo za 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>npr. srne že po svoji naravi prebivalci travnikov in gozdnega roba. Šele lov preganja te živali v notranjost gozda, kjer ne najdejo nobenih trav in zeli, potrebnih za svoje preživetje, zato jim ne preostane nič drugega, kot da se prehranjujejo z brsti. Zaradi lova so živali preplašene in so pod stresom, kar povečuje njihovo potrebo po hrani in to pogosto povečuje škodo. Za »slabo« stanje gozdov, če je res takšno, je v tem kontekstu zelo odgovoren ravno lov. Seveda pa obstajajo tudi drugi dejavniki s strani človeka, ki poslabšujejo stanje gozdov.</p>		<p>posebej pa je ogroženo pomlajevanje nekaterih vrst (npr, jelka, hrast, javor,..) in zato je treba uskladiti številčnost divjadi na raven, ki bo omogočila ustrezno pomlajevanje gozdov.</p>
14	<p>Kot izhaja iz dokumenta, je bila povprečna letna višina prijavljene škode na lovnih površinah v obdobju 2011–2020 (LUN LUO 2021–2030) 538.577 EUR, pri čemer je bila minimalna 424.408,59 EUR (2016) in maksimalna 787.975,88 EUR (2013), v letu 2020 pa je ta bila 524.030,79 EUR. Gre torej za minorne zneske škode s tem, da imajo oškodovanci pravico do povrnitve škode, torej od odškodnine. Kot že navedeno, gre za minorne zneske, gre za vrednost nekaj vrhunskih avtomobilov ali mogoče celo samo za polovico plače direktorja Krke, ki je v letu 2021 zaslužil 1,2 milijona EUR. In zaradi takšne majhne škode se vsako leto pomori deset tisoče nedolžnih čutečih živih bitij. Absurdno. Mogoče pa je ta škoda samo izgovor za pravi namen pobijanja nedolžnih živali (zadovoljevanje morilskega nagona lovcev). Ob tem je še dodati, da pomor prostoživečih živali nikoli ni preprečil škode, saj ta traja že desetletja, škode pa so še vedno. Že s tega vidika je lov popolnoma napačen ukrep.</p>	SE NE UPOŠTEVA	<p>Uravnavanje škod z odvzemom posameznih osebkov divjadi je dinamičen proces pri katerem se višina odvzema prilagaja višini škod. Glede na strateški cilj ohranjanja populacij divjadi bo do škod prihajalo tudi v prihodnosti. Povečana številčnost divjadi, ki bi bila posledica opustitve lova bi pomenila še večje škode na kmetijskih in gozdnih površinah.</p>
15	<p>»Izvajanje LUN LUO 2021–2030 oz. lova predstavlja na zdravje ljudi pozitiven vpliv z vidika zagotavljanja vira hrane (z nizkim ogljikim odtisom) in rekreacije dela populacije, ki se ukvarja z lovstvom,« je navedeno v dokumentu. Temu ni mogoče pritrčiti. Kot je dokazano, je mesna prehrana škodljiva za zdravje ljudi, da pa bi bilo ubijanje</p>	NI PREDMET LUN in OP	<p>Lovstvo obsega mnogo več dejavnosti kot samo uplenitev divjadi in kot tako pozitivno vpliva na zdravje lovcev. Poleg tega divjačina pogosto predstavlja lokalno pridelan in zdrav vir mesa.</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	živali pozitivno za človekovo zdravje, pa bi bilo absurdno, kajti umor čutečega živega bitja je nekaj skrajno negativnega.		
16	Zakon o ohranjanju narave biotsko raznovrstnost definira kot raznovrstnost živih organizmov; raznovrstnost živih organizmov vključuje raznovrstnost znotraj vrst in med različnimi vrstami, gensko raznovrstnost ter raznovrstnost ekosistemov. Biotska raznovrstnost se v naravi ohranja z ohranjanjem naravnega ravnovesja. Zato bi moral dokument predstaviti vpliv lova in pobijanja več kot 100.000 prostoživečih živali na stanje znotraj vrst in med vrstami prostoživečih živali in seveda tudi rastlinskih vrst. Še posebej zaradi tega, ker je večina kvalifikacijskih vrst iz priloge II Direktive o habitatih (volk, rjavi medved ...), kot to izhaja iz dokumenta, v slabem stanju ohranjenosti, verjetno pa to velja tudi za ostale vrste. Pa tega v dokumentu ni najti. Dokument bi moral predstaviti kakšen vpliv ima npr. na nekem področju narave lovski umor treh divjih prašičev, petih zajcev, sedmih sivih vran ... znotraj na vrsto medvedov, volkov, zajcev in vran in na druge vrste živali ter rastline, ki živijo tam, pa seveda tudi na druge naravne vire, npr. vode, zrak ... Iz tega bi se lahko videlo, kakšno je naravno ravnovesje in če ga lov ohranja ali uničuje. Sicer pa, kdo pozna naravno ravnovesje? Človek vsekakor ne, država in lovci tudi ne. Pozna ga samo narava in nihče drug.	SE NE UPOŠTEVA	LUN LUO so strateški načrti, ki ne določajo višine odvzema posamezne vrste divjadi iz posamezne populacije v absolutnih številkah. To se izvede z dvoletnimi načrti naredi vsaki dve leti, s čimer je zagotovljena prilagodljivost načrtovanja razmeram v naravi. Kot strateški načrt tako zagotavlja npr. dovoljšnjo prehransko bazo za velike zveri. V procesu CPVO so bili prepoznani in vrednoteni vplivi dejavnosti lovstva na posamezne vidike okolja. Ustreznost presoje so potrdili nosilci urejanja prostora. Presojati rezultat lova posameznih osebkov na strateški ravni ni potrebno in ni mogoče.
17	Dokument ocenjuje, da bo z izvedbo vsakega od LUN LUO 2021–2030 prišlo do nebitvenih negativnih vplivov (ocena B) na okoljski cilj Trajnostna raba in varstvo naravnih virov. To je zelo zanimivo v tem smislu, da se naravni vir, torej prostoživeče živali, varuje tako, da se jih vsako leto na veliko pomori. To ni varstvo, temveč uničevanje naravnih virov. To pa je v nasprotju s slovensko ustavo, saj je država dolžna ohranjati naravno bogastvo, kar so tudi živali, ne pa ga uničevati, kar dela lov. Pomor je varovanje, toda koga? Živali vsekakor ne! Avtorji dokumenta še ocenjujejo, da izvedba vsakega LUN LUO 2021–2030 ne bo imela neposrednega bistvenega	SE NE UPOŠTEVA	V skladu z merili vrednotenja se ne pričakuje bistvenih negativnih vplivov na populacije divjadi, niti na okolje, v katerem živijo.

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>vpliva na populacije divjadi (razen tujerodnih invazivnih vrst) in na prostoživeče vrste (ocena B). Lov, ki je uničevanje živih bitij in narave, ne bo imel neposrednega bistvenega vpliva na populacije prostoživečih živali oz. vrste? Potoki krvi, ki zaradi lova tečejo v naravi, so očitno nekaj, kar nima bistvenega vpliva živalski svet!</p>		
18	<p>Dokument tudi ocenjuje, da bo vpliv izvedbe vseh 15 LUN LUO 2021–2030 na okoljski cilj Ohranjena narava nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C). Kakšen je lahko omilitveni ukrep glede umora čutečega živega bitja? Ali bo lovec takoj po svojem krvavem dejanju ustvaril novo bitje, ki bo enako umorjenemu ali vsaj podobno? Ali pomeni pobijanje in uničevanje živali ohranjanje narave?</p>	<p>NI PREDMET LUN in OP</p>	<p>V celoviti presoji vplivov na okolje se presoja vpliv na populacijo posamezne vrste in ne na osebek.</p>
19	<p>Lov je poleg intenzivnega kmetijstva največji sovražnik biotske raznovrstnosti. In splošno znano je, da se biotska raznovrstnost zelo hitro zmanjšuje. Zato je čudno, da dokument meni, da lov ne bo imel škodljivih posledic, vsaj bistvenih ne, za živali in naravo. To je logika cerkvenega antropocentrizma, ki že tisočletja človeka postavlja nad naravo in živali ter ju ves čas bolj ali manj uničuje. Posledice pa so vedno bolj vidne in se vračajo nazaj k človeku v obliki raznih »naravnih« nesreč in podnebnih sprememb. Že hrup strelav iz lovskih pušk, množični pogromi živali, emisije toplogrednih plinov zaradi prisotnosti lovcev v gozdovih (prijod z vozili ...), svinec in plastika kot odpadki po lovu, svinčene šibre v pticah in drugih živalih ... je zelo škodljivo za živali in naravo. Človek je kaznovan, če vznemirja živali v določenih predelih, če pa jih lovec pobija, pa je ta za to dejanje celo nagrajen s trofejo. Velika dvoličnost države.</p>	<p>NI PREDMET LUN in OP</p>	<p>Navedeno je zgolj komentar.</p>
20	<p>Kot že navedeno, so prostoživeče živali, kot vse druge, čuteča bitja. V novejšem času mnoge znanstvene raziskave dokazujejo, mediji pa to povzemajo, da živali med seboj sodelujejo, si pomagajo in rešujejo druge živali in tudi ljudi, znajo šteti in tudi računati, so nesebične in še na druge načine ravna moralno-etično. So tudi</p>	<p>NI PREDMET LUN in OP</p>	<p>Navedeno je zgolj komentar.</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>zelo inteligentne z odličnim spominom, družabne ter med seboj sklepajo za človeka »nenavadna« prijateljstva. Imajo čut za pravičnost, so osebnosti, razmišljajo v smislu vzroka in posledice. Živali so skratka izjemna bitja, v mnogih lastnostih so bistveno bolj »inteligentne« in uspešne kot človek. In takšna izjemna bitja uničujejo lovci, seveda po ukazu države.</p>		
21	<p>Lovci naj bi uravnavali številčnost živali in jo uskladili z naravnim ravnovesjem. To pa je zmota, saj tega niso v nobenem primeru sposobni. Novejše raziskave ekologov kažejo, da živali razpolagajo z notranjim mehanizmom za reguliranje prirastka. Tako so pri slonih npr. ugotovili, da stopnje rasti ne določa lakota ali smrt, temveč fleksibilnost slonic ob pričetku spolne dozorelosti. Če preti prenaseljenost, se stopnja rasti zniža. Podobno so ugotovili tudi pri jelenih, kozorogih, losih in drugih velikih sesalcih. Ali kot navaja Bavarska gozdna uprava: parkljasta divjad razpolaga s prefinjeno regulacijo rojstev – če je živali preveč, srne rodijo manj mladičev, v kakšnem letu sploh nimajo mladičev, so pozneje spolno zrele in rodijo več moških kot ženskih mladičev. Nobena vrsta se ne razmnožuje brez mere in cilja. Tudi tam, kjer je v Evropi lov prepovedan, kot npr. v švicarskem kantonu Ženeva, do zdaj niso ugotovili prekomernega prirastka. V skoraj vseh deželah na svetu je lov v naravnih rezervatih prepovedan, kljub temu pa tam ne pride do naravnega neravnovesja. Primer imamo tudi v Sloveniji, kjer lova ni v delu Triglavskega narodnega parka. Narava bo sama poskrbela, da bo na življenjskem prostoru živali toliko število osebkov, kolikor bo za tisti prostor primerno, potrebno ji je samo dati to možnost, sedaj je namreč nima. Nekaj besed še o kantonu Ženeva, kjer je lov prepovedan že od leta 1974 in ki je tudi dokaz, da lov ni potreben in da narava lahko zagotavlja naravno ravnotežje. Kanton Ženeva ima 282 km² in 430.000 prebivalcev, mesto Ženeva samo pa je veliko 159 km² in ima 186.000 prebivalcev. Kot že navedeno, je bil</p>	SE NE UPOŠTEVA	<p>Velikost Kantona Ženeva je primerljiva s prvo cono TNP, v kateri je lov prepovedan. Kljub prepovedi lova z ženevskim kantonu organizirajo množičen odvzem posameznih vrst divjadi (npr. divja svinja), s katerim uravnavajo njeno številčnost. Vprašanje ustavnosti lova presega okvir celovite presoje vplivov na okolje. Za njegovo presojo je prisojno Ustavno sodišče Republike Slovenije, ki se do njega lahko ustrezno opredeli s presojo ustavnosti Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr. in 44/22).</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>lov prepovedan 1974, seveda so mu sledili ukrepi varstva narave (obnova nekaterih agrarnih površin) in po tolikih letih nelova ugotavljajo, da je nelov celostno prepričljiv uspeh in ga ima velika večina prebivalstva za absolutno pozitivnega. Narava si je zelo opomogla, flora in favna sta v soglasju. Tudi odškodnine za škodo so primerljive z drugimi kantoni, kjer se izvaja lov. Ta primer je zelo pomemben, kajti mnogi trdijo, da naravne zakonitosti ne morejo delovati v kulturni krajini in je zato potreben lov – omenjeni kanton to demantira, kajti gre za zelo malo območje, kjer je mnogo prebivalcev in veliko mesto, poleg tega je tam še mnogo manjših krajev. Vse to pa pomeni, da gre pri lovu tudi za nepotrebno pobijanje živali, kar je protizakonito. Kajti nepotrebno pobijanje živali se smatra kot mučenje, kar pa je v nasprotju z 72. členom slovenske ustave, po katerem mučenje ni dovoljeno. V nasprotju pa je tudi s 4. členom ZZZiv, ki nepotrebno usmritev živali smatra kot mučenje živali.</p>		
22	<p>Lov ima uničujoč vpliv na okolje in naravo in seveda na same vrste živali, kar dokazujejo tudi znanstvene raziskave.</p>	<p>NI PREDMET LUN in OP</p>	<p>Navedeno je zgolj komentar.</p>
23	<p>Raziskovalci univerze iz Alberte (Kanada) so proučevali vpliv lova na populacijo črnih medvedov (baribalov). V raziskavi so primerjali dve ločeni populaciji črnih medvedov, od katere se je pri eni izvajal lov, medtem ko je bil v drugi lov že dalj časa prepovedan. Druge življenjske razmere so bile v obeh območjih raziskave kolikor je bilo mogoče podobne. Ugotovili so, da je v populaciji, kjer se je medvede lovilo, odstotek preživetja pri mladih živalih večji kot pa v tisti, kjer jih niso lovili. Prav tako je v lovljeni populaciji število mladičev/samico večje kot v nelovljeni. Ugotovili so tudi, da v lovljeni populaciji preživi 83 % mladih živali, medtem ko je v nelovljeni populaciji ta odstotek le 66. Medvedke so bile v lovljeni populaciji tudi prej spolno zrele. (Pirsch, 22/2006)</p>	<p>SE NE UPOŠTEVA</p>	<p>Rjavi medved (<i>Ursus arctos</i>) ni predmet lovsko upravljaljskih načrtov. Spada pod zavarovane vrste skladno s Habitatno direktivo in nacionalno zakonodajo.</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
24	<p>Da lov povečuje število živali, dokazuje tudi v nadaljevanju opisani primer rezervata Watchung iz ZDA. Lov v tem rezervatu je bil prepovedan skoraj celo stoletje in v nelovnem času je bilo največ sto jelenov na tem območju. Nikoli ni število jelenov preseglo sto. Od leta 1993 je lov v rezervatu Watchung dovoljen. V obdobju 1993 – 2001 so lovci v rezervatu ubili ali ranili več kot tisoč jelenov. Leta 1994 je bilo v rezervatu, ki meri 4600 akrov, natanko 139 jelenov. Prešteli so jih s posebno infrardečo napravo iz zraka. Kako je možno, da je v času lova v samo devetih letih (1993 – 2001) številka nenadoma narastla na preko sto jelenov? Saj so jih v teh devetih letih vendarle več kot tisoč pobili, morda na stotine pa jih je zaradi strahu pred lovci zbežalo iz rezervata na sosednjo območje. Lovci so ubijali predvsem oplojene samice in potem so iz njene maternice potegnili fetus. V prvem letu so ubite samice nosile samo en fetus. Ob koncu drugega lovnega leta je 57 % oplojenih samic, ki so jih ubili, nosilo dva ali celo tri fetuse. Po tretjem letu so v maternici ubitih košut v 60-% primerih našli dva fetusa, 8 % ubitih košut je nosilo tri fetuse. V naslednjih letih so praktično v vseh ubitih oplojenih košutah našli dva ali tri fetuse. Zakaj se je to zgodilo? Razlog je preprost. Lov je v košutah povzročil strah pred izumrtjem vrste. Odzvale so se tako, da so rojevale več mladičev in to celo izven sezone parjenja. Ubijanje živali, samcev ali samic, torej ne vodi do zmanjšanja števila živali, pač pa ravno nasprotno. Število živali se poveča.</p>	SE NE UPOŠTEVA	Navedeno je zgolj komentar.
25	<p>V znani reviji Journal of Animal Ecology je bila objavljena dolgoročna francoska študija o vplivu lova na število divjih svinj. Glavno spoznanje je zelo zanimivo: močan lov vodi k občutno večjemu razmnoževanju pri divjih svinjah kot pa manj intenziven lov. Sicer pa so francoski znanstveniki 22 let primerjali razmnoževanje divjih svinj na dveh področjih: na enem so na veliko lovili divje svinje, na drugem pa manj. Rezultat: Kjer je večji lovski pritisk, je rodnost pri divjih svinjah bistveno višja, kot na področjih, kjer se malo lovi,</p>	SE NE UPOŠTEVA	Navedeno je zgolj komentar.

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje e pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>spolna zrelost divjih svinj je bila bistveno večja, kot na področjih z malo lova, poleg tega pa je spolna zrelost nastopila mnogo prej kot na področjih z malo lova. Tudi povprečna teža prvič nosečih svinj je bila manjša tam, kjer je bilo mnogo lova. (Servanty et alii, Journal of Animal Ecology, 2009)</p>		
26	<p>Zanimivo je tudi to, da so v nemški deželi Saarland skrajšali lovno dobo za lisice in število lisic je občutno upadlo.</p>	SE NE UPOŠTEVA	Navedeno je zgolj komentar.
27	<p>Pri vsem tem je treba navesti še besede raziskovalca iz Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani dr. Krofla. Ta je dejal: »V Bolgariji na leto odstrelijo 20 tisoč šakalov brez kakšnih opaznih učinkov. Raziskave iz Afrike so prav tako pokazale, da šakali v odziv na odstrel povečajo razmnoževanje. Populacijo je uspelo zmanjšati le Izraelu, to so dosegli z zmanjšanjem dostopnosti do hrane človeškega izvora, predvsem smeti in klavniških odpadkov.« Tudi zgornje stališče priznanega raziskovalca Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani dr. Krofla potrjuje, da lov povečuje razmnoževanje živali, ne glede na to, da v tem prispevku dr. Krofl govori samo o šakalih. Kajti jasno je, da vsaka vrsta reagira na enak način, če je napadena s strani človeka (zakaj bi bilo drugače, saj je vsaka vrsta za naravo enako pomembna in enakovredna). Bori se za svoj obstoj in zaradi tega poveča razmnoževanje, da se obvaruje pred »zlobnim človekom« in se tako ohrani. Seveda pod prej navedeno besedno zvezo ni mogoče zajeti vseh ljudi, temveč samo tiste, ki tako ali drugače podpirajo ubijanje živali. Vse to velja tako za vse prostoživeče živali.</p>	SE NE UPOŠTEVA	Navedeno je zgolj komentar.
28	<p>Še nekaj izjav v zvezi z lovom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zoolog, prof. dr. Josef H. Reichholf, ki je predaval na Univerzi Ludwig Maximilian v Nemčiji je dejal, da lov ne regulira, ustvarja pa nadštevilne in zatirane populacije. <p>Zoolog Regnar Kinzelbach z Univerze Rostock je prepričan: »Lov je odveč. Če ga ukinemo, se število živali samo uravnava.«</p>	SE NE UPOŠTEVA	Navedeno je zgolj komentar.

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<ul style="list-style-type: none"> • Biolog graške univerze Karl-Franzens Thomas Schmickl: »Ekološki odgovor je zelo preprost: pustiti ekosistemu, da se sam regulira, saj je kot tak najbolj stabilen. • Italijanski zoolog prof. Carlo Consiglio je že leta 2001 v svoji zelo odmevni znanstveni publikaciji »O nesmiselnosti lova« opremljeni s številnimi tabelami, fotografijami in razlagami dokazal, da ni niti najmanjšega znanstvenega opravičila za lov (Carlo Consiglio: O nesmiselnosti lova; Založba Zweitausendundeins, 2001). 		
29	<p>Kako pomembni so nenasilni ukrepi za ohranjanje sožitja med živalmi in ljudmi, je razvidno iz naslednjega primera. Gre za povezanost lova oz. povečanega lova na število konfliktov na primeru ameriških medvedov. Odstrel oz. povečan odstrel naj bi zmanjševal konflikte med ljudmi in medvedi. Vendar pa je vprašanje, ali je res tako. V nadaljevanju je primer iz Severne Amerike. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so v Združenih državah Amerike in Kanadi izvedli zanimivo študijo glede populacije črnih medvedov. Želeli so ugotoviti dejavnike, ki zmanjšujejo konfliktno situacijo človeka z medvedom. Prva hipoteza je bil lov. V nekaterih zveznih državah so zato povečali število odstrelov medvedov. Druga hipoteza je bil program izobraževanja prebivalcev o pravilnem ravnanju z medvedi, sobivanju z njim, kje se ne sme odlagati odpadkov od hrane ... Ta izobraževalni program je potekal v najbolj znanih nacionalnih parkih. Kakšni so bili rezultati večletne raziskave? V vseh zveznih državah, kjer so povečali odstrel medvedov, to pa so bile Virginia, Pennsylvania, New York, Ontario in Minnesota, se je število konfliktov med medvedi in človekom povečalo. Mnogi so pričakovali, da bo zaradi manjšega števila medvedov tudi manj konfliktov, vendar se je zgodilo ravno obratno. V vseh nacionalnih parkih Yellowstone, Yosemite, Great Smoky, Juneau Alaska, Elliot Lake, Nevada (Lake Tahoe Basin), New Jersey, kjer so uvedli program izobraževanja ljudi o sobivanju z medvedi, se je število konfliktov</p>	SE NE UPOŠTEVA	Navedeno je zgolj komentar. Direktne primerjave niso mogoče, npr. Yellowstone narodni park obsega 44 % površine Slovenije. Območje je nenaseljeno, ohranjeni so naravni procesi.

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>med medvedi in človekom drastično zmanjšalo. V parku Great Smoky leta 1991 niso zabeležili niti enega konflikta med medvedov in človekom. Ta primer dokazuje, da je z nenasilnimi ukrepi mogoče zaustaviti konflikte ali pa jih vsaj bistveno zmanjšati. To je torej pot v Sloveniji. Zakaj država ne gre po tej nenasilni poti? Po poti, ki je dobra za vse, tako za živali kot za ljudi. Očitno zato, ker zanjo niso zainteresirani vladajoči lobiji, ki živijo na krvi nedolžnih prostoživečih živali. Odstrel živali torej ni v vzročni zvezi z zmanjšanjem konfliktov, saj ne vodi do manjšega števila konfliktov. Že ves čas se odstrel živali opravičuje z dejstvom, da bo ta vodil do manj konfliktov. Če bi bilo to res, konfliktov sploh ne bi smelo biti, saj se ta argument uporablja že leta in leta. Pa še vedno so, torej to ni prava pot.</p>		
30	<p>Slovenska ustava je do živali nenasilna. Tako zadnji odstavek 72. člena določa, da varstvo živali pred mučenjem ureja zakon. Ustava torej ne dovoljuje mučenja živali, pri čemer je seveda subjekt zaščite vsaka posamezna žival in ne vrsta kot takšna. Kot mučenje se lahko opredeli tudi vsaka nepotrebna smrt živali. Katera smrt živali pa je v današnjem času sploh potrebna? Samo ena in to je tista, ki je v »korist« živali. Torej žival bi se lahko usmrtila samo v primeru, če je tako bolna ali poškodovana, da ji ni mogoče dobro pomagati in je smrt odrešitev za to žival. Vse ostale usmrtitve živali so nepotrebne, ker lahko človek vse, kar pridobi s smrtjo živali (hrana, oblačila ...) dobi iz drugih virov. Podobno velja tudi za klasično mučenje, katere posledica ni smrt, temveč samo trpljenje živali.</p>	SE NE UPOŠTEVA	LUN so pripravljene na podlagi zakona o divjadi in lovstvu, ki je skladen z ustavo.
31	<p>Življenje živali pa ščitijo še druge ustavne določbe. Po 5. členu je država dolžna skrbeti za ohranjanje naravnega bogastva. Ta določba ščiti vsaj prostoživeče živali oz. njihovo življenje, saj ubijanje živali ni ohranjanje, temveč uničevanje naravnega bogastva. Država mora po istem ustavnem določilu ustvarjati možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije. Jasno je, da tega ni mogoče doseči z ubijanjem in mučenjem živali, niti prostoživečih.</p>	SE NE UPOŠTEVA	LUN so pripravljene na podlagi zakona o divjadi in lovstvu, ki je skladen z ustavo.

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje e pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>Pomemben je tudi 63. člen ustave, ki določa, da je protiustavno vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni. Če je protiustavno že vsakršno spodbujanje k nasilju, je jasno, da je tudi samo nasilje protiustavno, saj je to hujša kršitev vrednot kot pa samo spodbujanje. Ubijanje in mučenje živali, tudi prostoživečih, pa sta vsekakor nasilje, ki spadata pod pojem vsakršno, ne glede na to, da je 63. člen uvrščen v poglavje o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Kako lahko v Sloveniji zakonito obstajajo lovska in ribiška društva, ki so izraz nasilja do živali, ni jasno.</p>		
32	<p>Živali spadajo tudi v pojem naravna znamenitost in naravno dediščino v smislu 73. člena ustave in jih je treba zato varovati, kajti mrtve živali vsekakor niso znamenitost ali dediščina. Tudi dejstvo, da je država dolžna skrbeti za zdravo življenjsko okolje v smislu 73. člena ustave varuje življenje živali, saj zdravega življenjskega okolja ni brez zdravih živali in s pobijanjem živali, tako prostoživečih kot domačih. Vsaj zgoraj omenjena ustavna določila so tista, ki varujejo življenje živali, in to vseh in ne samo enih, tistih po izbiri nekaterih ljudi. Tistih, ki imajo moč in družbeno pozicijo, da lahko odločajo, katera žival bo živela in katera ne. Tako bi bilo mogoče zaključiti, da slovenska ustava varuje življenje živali v absolutnem smislu, kar pomeni, da je tudi življenje živali »sveto« in ga ni dovoljeno uničiti. Razen v enem primeru, ki je že bil omenjen: torej če je to v korist živali.</p>	SE NE UPOŠTEVA	LUN so pripravljene na podlagi zakona o divjadi in lovstvu, ki je skladen z ustavo.
33	<p>Lov torej krši slovensko ustavo v smislu prej navedenega.</p>	SE NE UPOŠTEVA	LUN so pripravljene na podlagi zakona o divjadi in lovstvu, ki je skladen z ustavo.
34	<p>Ena najbolj preganjanih in osovraženih prostoživečih živali je divji prašič, ki ga nekateri imenujejo tudi gozdni vrtnar. Vsako leto lovci pomorijo v povprečju kakšnih 10.000 teh inteligentnih živali, saj ga predvsem lovci in kmetje dolžijo, da povzroča škodo na kmetijskih površinah. Lovci in pristojni državni uradniki, med njimi je veliko lovcev, vidijo samo škodo, ki jo lahko povzročijo divji prašiči in druge</p>	SE NE UPOŠTEVA	<p>Navedeno je zgolj komentar. Lovske organizacije plačujejo škodo lastnikom zemljišč. Škodo krijejo iz prihodkov, ki jih ustvarijo iz gospodarjenja z lovišči. Ekološke vloge divjega prašiča so prepoznane in v načrtih upoštewane, zato je tudi pri divjem prašiču eden od ciljev upravljanja ohranjanje vitalne populacije.</p>

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>prosto živeče živali. Ne vedo pa ali pa nočejo vedeti, da so te živali nujne za skladno in pravilno ravnotežje v naravi ter kako zelo koristne so za ekosistem. Če pogledamo na primer samo gozdnega vrtnarja, lahko rečemo, da je njegova naloga v gozdu izjemno pomembna. Divji prašič skrbi za zdrav gozd, saj odstranjuje gozdne škodljivce, poleg tega pa z ritjem po tleh rahlja zemljo in tako povečuje živost tal in izboljšuje rast dreves. V gozdovih, kjer so divje svinje, je več mladih dreves kakor v drugih podobnih gozdovih. In čeprav je divji prašič tako zelo pomemben za ekosistem, velja za škodljivca in veliko teh živali pade pod streli. Če bi primerjali, koliko koristnega stori divji prašič za ekosistem, in škodo, ki jo po zatrevanju lovcev in kmetov povzroča na kmetijskih zemljiščih, bi ugotovili, da je družbena koristnost bistveno večja od škode, ki jo te živali povzročijo kmetom – to pa itak dobijo poplačano. Podobno je tudi pri drugih živalskih vrstah. Njihova koristnost za ekosistem je bistveno večja kakor morebitna škoda, ki jo lahko povzročijo. Lovci pravijo, da je divjih prašičev preveč in da je zato toliko škode. Če je to res, bi morala država uravnavati njihovo število nenasilno, kajti praviloma je treba izbrati nenasilno sredstvo, če lahko dosežeš cilj z njim. V tem primeru je to mogoče, saj se lahko namesto odstrela uporabi kontracepcija. To je znana metoda, ki jo morajo po uradni dolžnosti poznati tudi pristojni uradniki. Očitno pa nekaterim ni do tega – tistim, ki radi streljajo in ubijajo ter obvladujejo to področje narave na državni ravni. Kako dolgo bo torej še gozdni vrtnar, zelo inteligentno bitje, bitje z osebnostjo, bitje, ki vestno izpolnjuje svoje naloge in pomaga naravi in s tem človeku na seznamu za odstrel? Namesto da bi bil nagrajen za svoje vestno, ga čaka kruta smrt!</p>		
35	<p>Menim tudi, da je dokument pomanjkljiv, saj glede pomembnih dejstev, ki na katerih tudi sloni sistema lova, to je razna škoda na premoženju, konflikti z okoljem in podobno, ne vsebuje nobenih dokazov – vsebuje namreč samo navedbe. Mogoče je namreč, da je</p>	SE NE UPOŠTEVA	V celoviti presoji vplivov na okolje smo sledili dokazljivosti, ki izhaja iz znanstvenega pristopa v vrednotenju. Zato je citiran vir zadosten dokaz.

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	kakšen dokaz skrit med viri, toda to ni dovolj. Sam dokument mora imeti tako navedbe in konkretne dokaze, na podlagi katerih dokazuje svoje navedbe. Samo tako je mogoča vsebinska presoja utemeljenosti navedb v dokumentu.		
36	Na podlagi navedenega predlagam, da se postopek sprejemanja dokumenta ustavi, če pa to ne bo sprejeto, pa predlagam, da se naj dopolni v smislu zgoraj navedenega in nato da v ponovno javno razpravo.	SE NE UPOŠTEVA	LUN so izdelani v skladu z zakonodajo, okoljsko poročilo je dobilo pozitivno mnenje MOP, da je primerno pripravljeno in na podlagi tega se je izvedla javna razprava. V nadaljevanju se bodo sprejeti predlogi iz javne razprave upoštevali in vključili v LUN-e, ki bodo šli v proces potrjevanja na Vlado RS
37	V tem poglavju je na več mestih, kjer je obravnavano upravljanje s tujerodnimi vrstami (str. 61, preglednica 22; str. 64/65, str. 69) zapovedana prepoved naseljevanja/doseljevanja damjaka oz. muflona v naravo, pri čemer se izdelovalci Okoljskega poročila sklicujejo na Nacionalni gozdni program (NGP) oz. Resolucijo o nacionalnem gozdnem programu (Ur. l. RS, št. 111/2007)). Pri tem same opredelitve NGP (poglavji 18.2.4.3 in 18.2.4.6) sicer pravilno povzemajo, vendar pri tem zanemarjajo zastarelost NGP, ki v mnogih poglavjih vsebuje iz današnje perspektive povsem nerelevantne zapise in usmeritve, ki izhajajo iz dognanj, znanj in dojemanj področja ohranjanja narave in upravljanja populacij iz časa sprejemanja Resolucije o NGP in so kot takšne danes nerelevantne, še posebej, ker v mnogih delih nimajo ustrezne podlage v evropski in/ali slovenski zakonodaji. Pri podajanju te pripombe opozarjam, da bi dosledno upoštevanje usmeritev NGP v vseh delih oz. poglavjih lovskoupravljaljskih načrtov za obdobje 2021–2020 pomenilo, da bi se z načrtovanjem vrnil vsaj 15 let nazaj in bi bili načrti kratko malo slabi, nesprejemljivi in nikakor ne bi temeljili na sodobnih znanstvenih dognanjih (za boljše razumevanje neustreznosti in nesmiselnosti slepega upoštevanja usmeritev NGP v luči priprave novih območnih načrtov in ciljev oz. usmeritev v njih predlagam primerjavo obeh dokumentov za katerokoli vrsto	SE UPOŠTEVA	Poglavje bomo ustrezno dopolnili z navedbo, da je doseljevanje zunaj območij Natura 2000 mogoče z ustrezno presojo tveganja za naravo (le-ta je urejena s Pravilnikom o izvedbi presoje tveganja za naravo in o pridobitvi pooblastila; Ur. l. RS, št. 43/2002). Na območjih Natura 2000 pa sta naseljevanje in doseljevanje prepovedana z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18).

Zap. št.	Pripomba	Upoštevanje pripombe	Odgovor / obrazložitev
	<p>parkljaste divjadi – če bi bilo upoštevanje NGP res nujen postulat pri pripravi območnih načrtov, potem bi morali biti obstoječi načrti v mnogih delih neveljavni, postopek izdelave novih (za obdobje 2021–2030) pa bi bilo treba zaustaviti in postaviti povsem na novo.</p> <p>Z vsebinskega vidika, tj. dopustnosti naseljevanja oz. doseljevanja tujerodnih vrst, ki niso invazivne, pa je še bolj pomembno, da je NGP, ki je zgolj usmerjalni dokument, podrejen in mnogo manj relevanten dokument v primerjavi z Zakonom o ohranjanju narave (ZON; UR. I. RS, št. 96/2004 in kasnejši), ki pred naselitvijo ali doselitvijo tujerodnih prstoživečih rastlin in živali v naravo ali gojitvijo tujerodnih prstoživečih živali zahteva izdelavo presoje tveganja za naravo (le-ta je urejena s Pravilnikom o izvedbi presoje tveganja za naravo in o pridobitvi pooblastila; Ur. I. RS, št. 43/2002). Ne ZON in ne zadevni Pravilnik pa a priori ne onemogočata naseljevanja/doseljevanja tujerodnih vrst v naravo oz. le-tega eksplicitno omogočata, če presoja tveganja za naravo pokaže sprejemljivost tega dejanja.</p> <p>Zaradi tega predlagam, da se a priori prepoved naseljevanja damjaka oz. muflona v naravo izbriše iz vseh delov Okoljskega poročila in se nadomesti z zakonsko sprejemljivo dikcijo, tj. zahtevo po predhodni izvedbi postopka presoje tveganja za naravo. S tem se bo tudi ustrezno in primerljivo uredil morebiten proces naselitve/doselitve teh dveh vrst divjadi (ki nista prepoznani kot invazivni tujerodni vrsti ne v Sloveniji in ne na območju EU) s procesi naselitve/doselitve drugih tujerodnih vrst, vključno z drevesnimi vrstami (npr. duglazija).</p>		

3 UGOTOVITVE O UPOŠTEVANJU OMILITVENIH UKREPOV V DOLGOROČNE LOVSKO UPRAVLJAVSKE NAČRTE ZA OBDOBJE 2021–2030

Vsi omilitveni ukrepi, ki so bili podani v okoljskem poročilu in so prikazani v spodnji tabeli so primerno vključeni v besedila lovsko upravljaljskih načrtov za obdobje 2021–2030. V skladu s pripombami iz javne razgrnitve sta se preoblikovala omilitvena ukrepa št. 8 in 11. Omilitveni ukrep št. 8 se preoblikuje tako, da se prepoved naseljevanja in doseljevanja damjaka in muflona nanaša na varovana območja, medtem ko se izven njih izvaja na podlagi ustrezne presoje tveganja za naravo (le-ta je urejena s *Pravilnikom o izvedbi presoje tveganja za naravo in o pridobitvi pooblastila; Ur. l. RS, št. 43/2002*). Omilitveni ukrep 11 se dopolni tako, da se v območjih pojavljanja vidre in bobra omeji lov pižmovke in nutrije z neselektivnimi pastmi, ki bi lahko bile usodne za zavarovani vrsti.

Preglednica 2: Pregled upoštevanih omilitvenih ukrepov

Št. OU	Omilitveni ukrep
1	V besedilo poglavja 7.3, ki usmerja oblikovanje življenjskega okolja divjadi, naj se v LUN Pohorskega, Novomeškega, Kočevsko-Belokranjskega, Notranjskega, Triglavskega LUO dopiše »Krmišč za divjega prašiča naj se v habitatih gozdnih kur ne postavlja. Izjemoma se za potrebe zmanjšanja vpliva divjega prašiča v habitatih gozdnih kur lahko postavijo krmišča, pri čemer se lokacije in časovne omejitve uporabe krmišč uskladi z ZRSVN (pri LUN Triglavskega LUO tudi s TNP). Krmišč se ne postavlja na ožja rastišča.«
2	V poglavje 7.3.1 vseh LUN LUO, razen LUN Pomurskega LUO, naj se zapišejo omejitve (odmiki) ali prepovedi postavljanja lovskotehniških objektov (lovskih prež, krmišč, solnic) po posameznih zvrsteh naravnih vrednot in upravljaljskih conah Natura 2000 ki izhajajo iz naravovarstvenih smernic, ki so priloga posameznega načrta.
3	Poglavje 7.3.2 v vsakem posameznem LUN LUO naj se delu, ki se nanaša na gnojenje dopolni z izrecnimi prepovedmi gnojenja travišč na naravnih vrednotah in v upravljaljskih conah Natura 2000, ki izhajajo iz naravovarstvenih smernic istega načrta.
4	V vseh LUN LUO naj se v poglavje 7.3 dopiše »Določijo se območja, kjer se pri biomeliorativnih delih upoštevajo potrebe gozdnih kur (sadnja plodonosnih drevesnih vrst, vzdrževanje obstoječih jas, gozdnih jas se ne gnoji), ki izhajajo iz naravovarstvenih smernic istega načrta.«
5	V poglavje 7.3.2 v vsakem posameznem LUN LUO naj se del, ki se nanaša na spravilo sena na naravnih vrednotah in po upravljaljskih conah dopolni z usmeritvami glede sušenja in baliranja pokošenega travinja, ki izhajajo iz naravovarstvenih smernic istega načrta.
6	Poglavje 7.3.2 v vsakem posameznem LUN LUO naj se del, ki se nanaša na čas košnje na naravnih vrednotah in po conah dopolni z omejitvami glede časovne izvedbe in pogostosti košnje, ki izhajajo iz naravovarstvenih smernic istega načrta.
7	Poglavje 7.3.2 v vsakem posameznem LUN LUO, ki se nanaša na izvedbo kaluž in vodnih virov naj se dopolni z besedilom: »Izvedba ohranjanja in vzpostavljanja vodnih virov naj bo prilagojena ekološkim zahtevam dvoživk.« Zapišejo se tudi časovne, prostorske in tehnične omejitve načrtovanja in izvedbe vodnih teles, ki izvirajo iz naravovarstvenih smernic posameznega načrta.
8	V vse LUN LUO, razen Novomeškem, se v poglavje 7.2 Cilji in usmeritve za posamezne vrste divjadi v delu, ki se nanaša na damjaka in muflona doda besedilo: »Naseljevanje in doseljevanje vrste ni dovoljeno.«

Št. OU	Omilitveni ukrep
9	Vsakem posameznem LUN LUO naj se doda novo poglavje 7.4 Časovne in prostorske omejitve lova. V poglavju se zapišejo vse časovne in prostorske omejitve lova v posameznem LUN LUO, ki izhajajo iz naravovarstvenih smernic za posamezen LUN LUO. Omejitve se predstavijo v besedilu in kartografski obliki.
10	V besedilo novega poglavja 7.4 vseh 15 LUO se doda besedilo: »Ob podrobnejšem načrtovanju na ravni dvoletnih LUO se upošteva omejitve, ki izhajajo iz varstvenih ciljev in režimov zavarovanih območij, katerih površine so v celoti ali delno znotraj območja načrta.«
11	Besedilo vseh LUN LUO naj se dopolni na način, da se v poglavju 7.2 v podpoglavjih, ki se nanašata na pižmovko in nutrijo prepove lov s pastmi na območjih pojavljanja bobra in vidre. Omilitveni ukrep se na podlagi smernic ZRSVN konkretizira v obliki dvoletnih LUN.
12	Besedilo LUN za Pohorsko LUO naj se dopolni na način, da se pri načrtovanju upravljanja srnjadi, jelenjadi, gamsa in muflona upošteva prisotnost volka, risa in šakala.
13	V poglavje 7.3 <i>Oblikovanje življenjskega okolja divjadi</i> vseh 15 LUN LUO naj se doda besedilo »Na EPO, ki niso tudi posebna varstvena območja se dejavnost oblikovanja življenjskega okolja divjadi načrtuje tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst. Ohranja naj se njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovna povezanost, če bi bila le-ta prekinjena.« Naveden naj bo tudi sklic na podrobne varstvene usmeritve v prilogi posameznega načrta.
14	LUN za Novomeško, Gorenjsko, Pohorsko, Pomursko, Kamniško-Savinjsko LUO naj se dopolni na način, da bodo v poglavju 7.2 operativni cilji usmerjanja populacij parkljaste divjadi jasno navezani na cilj ohranjanja oz. izboljšanja stanja pomlajevanja gozda.

Poleg omilitvenih ukrepov so bila v lovsko upravljaljske načrte območij vključena tudi priporočila, ki so prikazana v spodnji tabeli.

Preglednica 3: Pregled upoštevanih priporočil

Št. P	Priporočilo
1	V posameznem LUN naj se zapiše, da se usmeritve iz LUN vezane na ohranjanje biokoridorjev in kumulativne vplive urbanizacije vključijo v smernice in mnenja, ki jih ZGS daje v postopkih prostorskega načrtovanja.
2	V posameznih LUN LUO 2021–2030 se nadgradi usmeritve vezane na kumulativne vplive urbanizacije na populacije divjadi.
3	V posameznem LUN LUO 2021–2030 se opredeli pomen vključevanja lovskega sektorja v postopek priprave strateških dokumentov na področju skupne kmetijske politike.
4	V obdobju izvajanja LUN LUO 2021–2030 se pripravi usmeritve, ki se jih uporabi v okviru sodelovanja pri pripravi strateških dokumentov na področju skupne kmetijske politike. Predlagamo, da se vključi sledeče usmeritve za področje kmetijske politike: <ul style="list-style-type: none"> • Ukrepi, ki podpirajo ohranjanje mejic, pasov drevja, grmovja med posameznimi kmetijskimi parcelami in gozdnih otokov naj se izvajajo v celotni kmetijski krajini, saj so takšni elementi ključni za ohranjanje biokoridorjev, biotske pestrosti, pozitiven učinek pa imajo tudi na kmetijstvo (zaščita proti vetru, kritje za male zveri in ujede, ki regulirajo populacije malih glodavcev itd.). • Ukrepi naj zaradi vzdrževanja biotske raznovrstnosti spodbujajo mozaično prepletenost kmetijskih kultur, saj obsežne orne površine, na katerih se pridelujejo monokulture (npr. velika koruzna polja) močno krnijo biotsko pestrost in slabšajo življenjske pogoje za malo divjad.

Št. P	Priporočilo
	<p>Spodbuja naj se tudi pozno poletna ali jesenska setev rastlin za zeleno gnojenje, ki se jih naj pušča čim dalj časa, da zagotavljajo mali poljski divjadi kritje tudi po spravilu žit in v zimskem času.</p> <ul style="list-style-type: none"> • V ukrepe naj se uvrsti obveza vzpostavljanja mozaičnih struktur na velikih monokulturnih kompleksih, saj bo to vplivalo na povečanje biotske raznovrstnosti, vplivalo na zmanjšanje škod v kmetijstvu in posledično tudi na zmanjšanje konfliktov med divjadjo in lastniki zemljišč • Izvajajo naj se ukrepi vzdrževanja gozdnega roba – orne površine naj se ne dotikajo gozda, pač pa naj bo prehod iz gozdov na polja postopen, s pasom grmovja in travnate površine. • Pri urejanju vodotokov v kmetijski krajini je treba ohranjati posamezne odseke stare struge ter rastoče drevje in grmovje na njihovih bregovih oziroma s saditvijo drevesnih in grmovnih vrst zagotoviti nepretrgano zarast vsaj enega od obeh bregov struge. <p>Po potrebi se posamezne usmeritve vključi že v LUN LUO 2021–2030 za LUO.</p>
9	<p>Prouči naj se avtohtonost kozoroga v Sloveniji in v primeru potrjene avtohtonosti pripravi akcijski načrt ohranjanja in upravljanja vrste.</p>

4 PREVERITEV SKLEPNE OCENE

Ugotavljamo, da se zaradi sprememb LUN, ki so nastale po javni razgrnitvi, ocena podana v okoljskem poročilu ne spremeni. Pripombe, ki so bile upoštevane, in so bili na podlagi njih dopolnjeni LUN lahko razdelimo v pet skupin, in sicer:

- Tehnični popravki in pojasnila;
- Sprememba določil glede odstopanj od načrtovanega odstrela;
- Podrobnejše usmeritve glede zmanjšanja populacij parkljaste divjadi;
- Podrobnejše usmeritve glede upravljanja alohtonih vrst divjadi;
- Podrobnejše usmeritve glede krmljenja divjadi.

Usmeritve in določanja glede odstopanj od načrtovanega odstrela bodo prispevale k bolj učinkovitemu doseganju ciljev upravljanja s populacijami divjadi, ki so določena v LUN, zato ocene vplivov LUN, ki so podane v okoljskem poročilu ostajajo enake, in sicer:

- Trajnostna raba in varstvo naravnih virov

S spoštovanjem navedenih usmeritev in omejitev LUN 2021–2030 se bo kmetijska proizvodnja lahko lokalno zmanjšala oz. ne bo mogla doseči maksimalnega potenciala, prav tako bo lahko prišlo do lokalnega omejevanja načinov rabe gozda ali zmanjšanja/omejitve možnosti za rekreacijo v naravnem okolju. Pri tem je treba opozoriti, da gre za nujni ukrep, ki bo preprečil nastanek novih konfliktov v prostoru (npr. škode), in da LUN podaja vrsto usmeritev, ki so usmerjene v ukrepe, ki bi tovrstne konflikte v prostoru omejila.

Z izvedbo LUN 2021–2030 bo prišlo do nebitvenih negativnih vplivov (ocena B) na okoljski cilj Trajnostna raba in varstvo naravnih virov.

- Ohranjena narava.

Zaradi izvedbe posameznega LUN LUO se bo stanje narave ohranjalo zaradi izvedbe biomeliorativnih del s katerimi se bo predvsem v gozdnem prostoru ohranilo del travnišč, vzpostavile in ohranile se bodo vodne strukture, ki so pomemben del življenjskega okolja posameznih vrst dvoživk in netopirjev. Prišlo bo do izboljšanja pomlajevanja gozdnih habitatnih tipov, ki ga trenutno zavira objedanje parkljaste divjadi. Ohranila se bo plenska baza velikih zveri. Poudariti velja tudi varovanje biokoridorjev, ki so bistven korak v smeri manjšanja vpliva fragmentacije prostora na državni ravni. Podani omilitveni ukrepi in priporočila so namenjena omilitvi vplivov načrtov na ekološko pomembna območja ter zavarovana območja in naravne vrednote. Omiliti je bilo treba tudi potencialne negativne vplive načrtov na posamezne kvalifikacijske vrste in HT.

Z izvedbo LUN 2021–2030 bo, zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov, prišlo do nebitvenih vplivov (ocena C) na okoljski cilj Ohranjena narava.

5 ZAKLJUČEK

Ugotavljamo, da so bili vsi dolgoročni lovsko upravljavski načrti območij za obdobje 2021–2030 dopolnjeni v skladu z zahtevami in priporočili, ki so izhajale iz okoljskega poročila in dodatka za presojo sprejemljivosti izvedbe 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030.